Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Asia **Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi; asiantuntijakuuleminen 21.10.2016**

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisessa ohjelmassa linjataan, että hallitus uudistaa työttömyysturvaa tiukentamalla työttömien velvollisuutta ottaa vastaan työtä ja osallistua aktiivitoimiin. Linjaus toteutetaan esittämällä eduskunnalle työttömyysturvalain muuttamista.

Esityksen tarkoituksena on nopeuttaa työn vastaanottamista ja lyhentää työttömyysjaksoja. Muutoksilla korostetaan työttömyysetuuden vastikkeellisuutta ja työttömän velvollisuutta hakea työtä ja parantaa edellytyksiään työllistyä.

Työttömällä olisi kolmen kuukauden ammattitaitosuojan päätyttyä velvollisuus hakea ja ottaa vastaan myös sellaista kokoaikatyötä, josta maksettava palkka työn vastaanottamisesta aiheutuneiden kustannusten jälkeen on pienempi kuin hänelle maksettava työttömyysetuus.

Nykyisin tulo- ja kuluvertailun perusteella voi kieltäytyä osa- ja kokoaikatyöstä ilman työttömyyden kestoon liittyviä poikkeuksia. Käytännössä muutos tarkoittaisi sitä, että työnhakija voi työttömyyden alkuvaiheessa, jolloin myös todennäköisyys saada työtä on suurin, keskittyä oman alansa työn etsimiseen. Jos tällaista työtä ei ole tarjolla, työn vastaanottamisvelvollisuus tiukentuisi kolmen kuukauden ammattitaitosuojan päätyttyä.

Työnhakijan kolmen kuukauden ammattitaitosuojan kuluminen alkaa ensimmäisen työttömyysjakson alkaessa. Uuden kolmen kuukauden ammattitaitosuojan saa, kun työttömyyspäivärahan edellytyksenä oleva työssäoloehto (kuusi kuukautta) täyttyy ja työttömyyspäivärahan enimmäisaika alkaa alusta. Tämä on voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Jos henkilöllä on oma auto käytettävissään, hänen edellytettäisiin käyttävän sitä työmatkoihin myös 80 kilometriin kotoa ulottuvan työssäkäyntialueen ulkopuolella. Nykyisin työnhakijalla on oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueelta tarjotusta työstä työttömyysetuutta menettämättä, jos työmatkaan kuluisi päivässä keskimäärin yli kolme tuntia (kokoaikatyö) tai yli kaksi tuntia (osa-aikatyö). Työmatkaan kuluvaa aikaa tarkasteltaessa otetaan huomioon kaikki mahdolliset tavat kulkea työmatka. Jos työ on työssäkäyntialueen ulkopuolella, työmatkaa arvioitaessa otetaan huomioon vain mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä. Muutoksen jälkeen säännökset olisivat työmatkaan kuluvan ajan osalta yhtenevät.

Jos työnhakija jättää hakematta TE-toimiston tarjoamaa työtä tai menettelee muulla tavalla siten, että työsuhdetta ei synny, menettelyä arvioidaan työttömyysturvajärjestelmässä työstä kieltäytymisenä. Jos työnhakijalla ei ole pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetetaan nykyisin pääsääntöisesti 60 päivän korvaukseton määräaika (ns.

karenssi). Jos työnhakija saa työpaikan, aloittaa työn ja eroaa sen jälkeen ilman pätevää syytä, hänelle asetetaan nykyisin pääsääntöisesti 90 päivän korvaukseton määräaika. Jos työnhakija saa työpaikan mutta jättää työn aloittamatta ilman pätevää syytä, menettely on moitittavuudeltaan verrattavissa työstä eroamiseen. Tästä syystä työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että **työstä kieltäytymisen perusteella asetettavaa korvauksetonta määräaikaa pidennettäisiin 60 päivästä 90 päivään, jos työtön kieltäytyy varmasta työpaikasta.**

Työstä kieltäytymisen perusteella asetettu korvaukseton määräaika alkaisi vasta 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisestä. Korvauksettomasta määräajasta aiheutuvan taloudellisen haitan voi jatkossa välttää nykyistä paremmin etsimällä uuden työpaikan ja menemällä työhön.

Joissakin tilanteissa[1] henkilö voi erota työstä työttömyysturvaoikeutta menettämättä sillä perusteella, että työpaikka sijaitsee työssäkäyntialueen ulkopuolella. Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että **työpaikan sijainti työssäkäyntialueen ulkopuolella ei enää olisi pätevä syy erota työstä**, mutta pätevää syytä arvioitaessa otettaisiin kuitenkin huomioon työmatkaan kuluva aika.

Työttömällä olisi pääsääntöisesti velvollisuus osallistua hänelle tarjottuihin työttömyysturvalaissa määriteltyihin työllistymistä edistäviin palveluihin ja niihin verrattaviin palveluihin silloinkin, kun osallistumisesta ei ole sovittu työllistymissuunnitelmassa. Edellytys siitä, että osallistumisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa, hidastaa joissakin tapauksissa palveluprosessia, pidentää työttömyysjaksoja ja estää uusien palvelujen käyttöönottamista.

TE-toimistot hankkivat ja tulevat jatkossakin hankkimaan aiempaa enemmän palveluita ulkopuolisilta palvelun tuottajilta. Ongelmaksi on tullut se, että muihin kuin työttömyysturvalaissa määriteltyihin työllistymistä edistäviin palveluihin ei ole saatu osallistujia, kun osallistuminen ei ole työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavaa. Ei ole tarkoituksenmukaista, että työtön odottaa ensin, että TE-toimisto päivittää ensin hänen työllistymissuunnitelmansa ja hänet ohjataan vasta sitten hankittujen palveluiden piiriin. Viivytyksetön palveluihin osallistuminen on myös työttömien etu.

Korvauksettomia määräaikoja ei tulla jatkossakaan asettamaan mistä hyvänsä palvelusta kieltäytymisestä tai palvelun keskeyttämisestä, vaan palvelun tulee olla verrattavissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin palveluihin. Lisäksi lähtökohtana on jatkossakin, että TE-toimisto ja työnhakija sopivat palveluista työllistymissuunnitelmassa.

Kotoutujien alkukartoitus muodostaa pohjan kotoutumisen tueksi järjestettäville palveluille ja on merkitykseltään verrattavissa työllistymissuunnitelman laatimiseen. Tästä syystä **kotoutujilla olisi jatkossa velvollisuus osallistua alkukartoitukseen työttömyysetuuden menettämisen uhalla. Lisäksi heidän olisi työttömyysetuutta saadakseen osallistuttava omaehtoiseen kotoutumiskoulutukseen.** Tältä osin seuraamukset vastaisivat työvoimakoulutuksena järjestettävää kotoutumiskoulutusta.

Laati: vanhempi hallitussihteeri Timo Meling

[1] Tilanteet liittyvät siihen, että henkilö on ottanut vastaan työn, jota hänen ei työpaikan sijainnin takia olisi tarvinnut ottaa vastaan työttömyysetuuden menettämisen uhalla. Lisäksi työstä voi erota työpaikan sijainnin perusteella, jos työn suorittamispaikka muuttuu työsuhteen aikana. Myös muutto toiselle paikkakunnalle perheenjäsenen työn tai yritystoiminnan takia voi olla pätevä syy erota työstä.